

POZICE SVAZU PRŮMYSLU A DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY KE KLIMATICKÉMU CÍLI PRO ROK 2040

- Svaz průmyslu a dopravy ČR si uvědomuje naléhavost řešení otázky změny klimatu spojené s probíhajícím globálním oteplováním. Rozumíme, že Sdělení Komise je součástí procesu k dosažení klimatické neutrality EU v roce 2050.
- Vybraný scénář 3 a tudíž navržený redukční cíl ve výši 90 % v horizontu roku 2040 ale považujeme za nerealistický a extrémně nákladný. Navržený scénář S3 fakticky urychluje dekarbonizaci a ponechává málo prostoru pro transformaci průmyslu v období mezi lety 2040 a 2050. Takto navržený cíl ohrožuje samotnou existenci řady průmyslových odvětví a tím i české ekonomiky. Důvodem je mj. nákladnost cíle a s ní riziko neproveditelnosti v navrženém časovém rámci.
- Před další diskusí je potřebné důkladně vyhodnotit dopady na jednotlivé sektory a konkrétní členské země, jelikož z dostupného hodnocení dopadů vyplývá, že navržené cíle disproporčně dopadnou na energeticky náročný průmysl a tím zejména na průmyslové země jako je ČR. Musí být skutečně zohledněn aktuální stav a reálné technologické, energetické a infrastrukturní možnosti EU, jednotlivých členských zemí a sektorů ekonomiky.
- Vyhodnocení scénářů musí vzít daleko více v úvahu a lépe rozpracovat téma konkurenceschopnosti evropského průmyslu vůči průmyslu ve třetích zemích. Již nyní energeticky náročné sektory zažívají stěhování výroby za hranice EU za současného zvýšení importu do EU, či zvažují výhodnost pokračování investic a podnikání v ČR a EU. Tyto sektory poskytují vstupy mnoha dalším odvětvím v ekonomice a často jsou klíčové pro udržení základní míry soběstačnosti.
- Pro rok 2040 musí být nastavena vysoká flexibilita pro jednotlivé země. Požadujeme zachovat pouze hlavní cíl na úrovni snižování emisí a nejlépe cestou dílčích cílů pro OZE, vodík, úspory energie atd. z důvodu různých podmínek v jednotlivých zemích a respektování národní volby energetického mixu. Celkově je potřeba regulační rámec pro rok 2040 oproti roku 2030 podstatně zjednodušit a zpřehlednit. Redukční cíl zároveň vnímáme jako celoevropský.
- Cíl pro rok 2040 musí doprovázet „Industrial Deal“ - obdoba americké IRA. Evropský akt o průmyslu s čistými nulovými emisemi (NZIA) není postačující. Před zaváděním nových opatření a cílů je nutné nejprve upravit podnikatelské prostředí a vytvořit dostatečné podmínky pro nová řešení a zavést adekvátní systém veřejné podpory. Toto se kromě zajištění fyzické a cenové dostupnosti energií, vstupních surovin nebo dekarbonizační infrastruktury týká například dalšího zjednodušování povolenacích procesů a snižování administrativy při respektování národních specifik.

- Pro ČR jako průmyslovou zemi musí být v případě jakkoliv nastaveného cíle zajištěn dostatek nevratných finančních prostředků, tj. zejména pokračování Modernizačního fondu (ve stejném nebo vyšším objemu finančních prostředků), možnost maximálního využití výnosů z povolenek, pokračování strukturálních a kohezních fondů, Fondu spravedlivé transformace a podobně. Vzhledem k rozdílným podmínkám v členských státech nebudou čistě evropské nástroje typu Inovačního fondu zdaleka postačující.
- Evropa by měla urychlit další výzkum a vývoj a investice do kapacit a infrastruktury souvisejících s elektřinou (vč. úložišť), vodíkem, zachycováním, využíváním a ukládáním uhlíku a dalších řešení a zároveň zajistit, aby z těchto investic měla celá ekonomika včetně průmyslu prospěch.
- Transformace energeticky náročných průmyslových odvětví na klimatickou neutralitu je životaschopná pouze v kontextu spravedlivé mezinárodní hospodářské soutěže. EU by proto měla posílit své politické nástroje, aby zajistila skutečně rovné podmínky pro průmyslová odvětví ve prospěch jejich odolnosti a otevřené strategické autonomie EU.
- Závěrem k nastavení cíle upozorňujeme, že rychlejší trajektorie pro dekarbonizaci do roku 2050 může nakonec jít proti plánům ČR v NKEP, SEK a POK.

Česká republika se spolu s ostatními členskými státy zavázala do roku 2050 přejít na nulové čisté emise uhlíku dle Pařížské dohody. Vnímáme toto Sdělení a doprovodné dopadové studie jako začátek debaty, jak tento cíl jako EU dosáhnout. Svaz chápe snahu diskutovat důležitý milník na cestě ke klimatické neutralitě, a to rok 2040. Nicméně tento cíl nesmí být nastaven bez reflektování aktuální situace, možností, rizik a dopadů a nesmí vést k dalšímu oslabení konkurenceschopnosti nebo deindustrializaci EU. Právě důkladné diskuse a analýzy musí předcházet samotnému nastavení cíle pro rok 2040.

V uplynulých letech bylo schváleno značné množství změn legislativy, z nichž k některým nebyla doposud ani schválena sekundární legislativa, a členské státy je teprve budou postupně transponovat. Z tohoto důvodu není v tuto chvíli zcela jasné, jaký vliv bude mít tato legislativa na konkurenceschopnost EU a evropských podniků. Ještě není připravena infrastruktura a důležité předpoklady pro významný rozvoj vodíkové ekonomiky a technologií CCS, na které Komise v souvislosti s navrženým cílem pro rok 2040 spoléhá. Máme velké pochybnosti o možnosti masivního průmyslového nasazení některých nových technologií (zejména CCS a vodíkové technologie v některých odvětvích) do roku 2040, které je předpokládáno v rámci scénářů 2 a 3. Proto se domníváme, že veškerá energie má být nasměřována do finalizace legislativy do roku 2030 a ex-post RIA s ohledem na konkurenceschopnost EU, a až následně výběru cíle pro rok 2040.

Pozitivně vnímáme snahu Evropské Komise o zajištění principu technologické neutrality v možných dekarbonizačních řešeních, když je například explicitně zmíněna jaderná energie. Stejně jako Komise vnímáme nutnost provádět nová opatření v EU společně s posunem opatření na globální scéně. EU nesmí ve svých snahách zůstat osamocena. V této souvislosti upozorňujeme, že rozdíl v emisích mezi scénáři S2 a S3 činí 222 Mt CO₂ ekv., což představuje 0,4 % globálních emisí v roce 2022.

Jak je zřejmé z analytického materiálu EK doprovázejícího hodnocení dopadů, třetí scénář je nejnákladnější. Jde sice o malé jednotky procent, nicméně tento výsledek do značné míry závisí na předpokladech ohledně rychlosti poklesu cen potřebných technologií. Rozhodnutí by proto mělo vedle absolutní úrovně celkových nákladů zohlednit i rizikovost celého scénáře z hlediska nenaplnění všech předpokladů.

Dopady jsou bohužel vyjádřeny jen na úrovni celé EU. Hodnocení dopadů nijak neřeší úroveň jednotlivých členských států a opomíjí fakt, že na průmyslovější země tato politika nutně dopadne přísněji. Dále stávající zpracované hodnocení EK odráží stav politik a opatření k březnu 2023, tudíž mj. nereflektuje národní politiky a opatření, které členské státy promítly do návrhů vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, které budou dopracovány až v první polovině roku 2024 a případnou mezeru při dosahování cílů roku 2030. Hodnocení dopadů také nebere v potaz nejnovější dohody nad některými politickými cíli. Konkrétním příkladem jsou CO2 standardy pro nákladní vozidla, kdy se Rada s Evropským parlamentem domluvila na snížení emisí o 90 % do roku 2040, ale hodnocení dopadů počítá s nutností 100 % snížení do roku 2040. Tento přístup považujeme za nerealistický.

Navrhovaný cíl dále není v souladu se strategií pro dekarbonizaci v České republice. Ta staví mimo jiné na roli zemního plynu jako přechodového paliva při odklonu od těžby a využívání uhlí v energetice a průmyslu, čímž má zajistit hladký a ekonomicky realistický přechod na dekarbonizované hospodářství. Rychlejší než lineární trajektorie pro dekarbonizaci do r. 2050 ohrožuje dekarbonizační strategii tak, jak je ukotvena v NKEP, SEK a POK.

Odvětví evropského energeticky náročného průmyslu jsou vystavena silné mezinárodní konkurenci. Průmysl je vzhledem k obchodování na světovém trhu velmi citlivý na ceny energií a na jakékoliv zvyšování investičních, provozních či regulatorních nákladů, které jsou v EU v součtu daleko vyšší. Dnes zároveň nevíme, jestli bude CBAM pro tyto podniky postačující ochranou – a máme u něj důvodné pochybnosti. V tomto kontextu nevnímáme hlavní opodstatnění navrženého 90% cíle obavou o naplnění cíle klimatické neutrality v polovině století jako vhodné. Během období 2040-2050 nadále předpokládáme možnost aplikace významných technologických opatření, a tak i možnost významného snížení emisí.

Pro další politickou diskusi ohledně stanovení výše redukčního cíle ale zejména nad “enabling measures”, které Komise předpokládá, je proto nutné zohlednit a vyřešit následující:

- Vyhodnotit **přímé i nepřímé dopady variant cíle na jednotlivé sektory a průmyslové podsektory**. Je potřebné vyhodnotit dopady i na **jednotlivé členské státy** - a to alespoň na národní úrovni (ideálně by však toto měla provést Evropská komise). V rámci hodnocení je potřeba zohlednit aktuální ekonomickou situaci.
- V rámci hodnocení vyhodnotit stav, potřeby a bariéry probíhajících, plánovaných a zvažovaných projektů na snížení emisí v jednotlivých sektorech, včetně **technologických možností a investičních cyklů**, a zmonitorovat výhled těchto odvětví pro období do roku 2040/2050 z hlediska další redukce emisí.
- Zasadit se o nastavení cíle, který umožňuje plně a rovnocenně **využít k dekarbonizaci i období 2040-2050**. Respektovat, že trajektorie snižování emisí nemusí být v praxi lineární.

- Zhodnotit **realističnost řešení pro zachytávání, přepravu a ukládání nebo využití uhlíku a odstraňování uhlíku z atmosféry v podmínkách ČR**, a to i vzhledem k jejich vysokým předpokládaným nákladům. Přitom široké nasazení těchto technologií je podmínkou pro dosažení navrhovaného cíle ve výši 90 %.
- U CCS musí být zajištěno, že země jako ČR (bez přístupu k moři) budou mít přístup k dopravní infrastruktuře pro jednotný trh s CO₂. Plánována je cca 7300 km dlouhá dopravní síť do roku 2030 a do roku 2040 zvýšení na 19 000 km s dostatečnými finančními zdroji. Doposud ale nejsou známy kapacity uložišť, tudíž není možné určit ani udržitelnost CCS technologií.
- **Úsilí pro plnění cíle je potřeba rozložit rovnoměrně**, spravedlivě, se zohledněním reálné situace a reálných možností **v jednotlivých sektorech**. U revize nastavení EU ETS po roce 2030 je nutné vzít v potaz dopady zejména na energeticky náročný průmysl a také úroveň plnění základních podmínek pro jeho dekarbonizaci.
- Je nutné zajistit, že redistribuční opatření nebudou zavedena jen pro domácnosti, ale i pro dotčený průmysl. **Pro průmyslové země musí pokračovat programy jako Modernizační fond**, mělo by se přehodnotit přerozdělování povolenek ve prospěch více průmyslových zemí apod. Tyto finanční programy musejí zohledňovat podmínky v jednotlivých zemích, např. u Modernizačního fondu dnes narážíme na problém s aplikací principu „energy efficiency first“. Probíhá diskuse kolem podpory snižování emisí v průmyslu, ale např. i podpory výstavby elektrolyzérů kvůli údajné neefektivitě, i když cíle pro RFNBO vodík a elektrolytickou výrobu vyplývají z evropské legislativy.
- **Zajistit dostatek evropských financí na propojitelnost energetických soustav, ale i dopravních tras jednotlivých regionů**, které budou tranzicí dotčeny nejvíce.
- Je potřebné zhodnotit a případně **upravit stávající praxi jednotlivých zemí v poskytování státní podpory na dekarbonizační projekty** nad rámec podpory z různých fondů a omezit případně excesivní pomoc tak, aby **nedocházelo k narušování volného trhu EU**.
- V národním kontextu jasně vymezit roadmapu financování do roku 2030, ale i pro období po roce 2030 a využít všechny dostupné veřejné finance (typicky výnosy z obchodování s emisními povolenkami) na dekarbonizaci průmyslu, teplárenství, dopravy a energetiky.
- Je potřebné se rychle zabývat zajištěním dostatku a cenové konkurenceschopnosti bezemisní elektřiny pro potřeby dekarbonizace průmyslu. Vzhledem k tomu, že v uplynulém roce měla ČR na spotovém trhu v 15 % hodin o téměř 50 EUR dražší cenu elektřiny než Německo, je potřebné více pracovat na propojenosti evropského vnitřního trhu, popří odstraňování bariér pro domácí instalaci OZE (např. potřeba funkční implementace akceleračních zón). Jinak se s novými cíli bude prohlubeň mezi jednotlivými zeměmi zvětšovat a toto bude mít negativní vliv na konkurenci.
- Pro **“enabling framework”** navrhuje nepokračovat v dosavadních politikách pro rok 2030, které se týkají kontinuálního pokračování cílů pro OZE a energetickou účinnost. **Je nutné k plnění cíle pro rok 2040 přistupovat plně v souladu s principem technologické neutrality** (tj. jak Komise správně uvádí, využít všechny dostupné dekarbonizační technologie, OZE, jádro, vodík, atd.) a zohlednit tak specifickou pozici jednotlivých zemí. To se týká i předpokladu uplatnění jednotlivých

dekarbonizačních technologií v koncových sektorech, např. v oblasti vytápění budov. Navrhujeme proto **ponechat pouze hlavní cíl na úrovni snižování emisí.**

- S tímto souvisí i tzv. **“bridging instruments”** do doby, než technologie budou komerčně dostupné. Oceňujeme, že Komise klade důraz na další zlepšení investičního a regulatorního prostředí. Upozorňujeme ale, že samotná EU legislativa tomuto záměru ne vždy dostojí - typickým příkladem je nedávná (6. 2.) politická dohoda k Net Zero Industry Act, kdy z původního ambiciózního znění vypadla některá důležitá zkrácení povolovacích procesů, naopak zůstaly v něm další požadavky na soukromý sektor týkající se ukládání uhlíku a spolufinancování těchto řešení. Je potřebné vytvářet nejen požadavky, ale skutečně **přizpůsobit prostředí, ve kterém se investice odehrávají.** V rámci tohoto je třeba otevřít diskusi k některým konkrétním oblastem, které by bylo vhodné v existujícím právním řádu upravit (např. nedostatečnost omezení vývozu ocelového šrotu za hranice EU v rámci ESPR, podmínky pro RFNBO vodík, omezení v rámci NZIA apod.). Toto musí být nutnou podmínkou předtím, než budou přijata další opatření.
- Je potřebné zajistit **maximální využití mechanismů na ochranu konkurenceschopnosti odvětví ohrožených únikem uhlíku.** Každé navýšení cíle a zpřísnování požadavků musí jít ruku v ruce s posílením mechanismů na ochranu konkurenceschopnosti průmyslu.
- Požadujeme nezavádět nerealistické cíle, které nezohledňují geografické možnosti jednotlivých zemí (viz např. stávající pravidla pro RFNBO vodík, kde jsou povinné podíly stejné pro celou EU, což nereflexuje odlišnou pozici v celkových cílech pro OZE). Konkrétně u vodíku je potřebné revidovat pravidla tak, aby bylo možné využívat i jiný, než RFNBO vodík (typicky vodík z recyklovaných paliv, jaderné energetiky) apod.
- EK by měla bezprostředně po **dokončení procesu aktualizace Vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, aktualizovat scénáře a modely** použité v dopadové studii, které korektně zohlední rozvoj jaderné energie. Pro jednotlivé scénáře se výroba elektrické energie z jádra neliší. Přitom rychlost výstavby jaderných elektráren a SMR bude mít na celkové emise zásadní vliv.
- Zároveň by EK pro budování domácích hodnotových řetězců měla určitě uvažovat i s hodnotovým řetězcem jaderné energetiky, zejména pokud plánuje strategické partnerství pro malé modulární reaktory. Výstavba jaderné energetiky musí probíhat s co největším zapojením domácího průmyslu.
- Je potřebné, aby EK zajistila **pokračování programů technické pomoci.** Je nutné posílit kapacitu státní správy a technickou pomoc efektivně využívat. Nové cíle s sebou zcela jistě ponesou i další potřebu analýz a provádění konkrétních opatření.

DATUM ZPRACOVÁNÍ	23. 2. 2024
KONTAKTNÍ OSOBA	Zuzana Sádlová
TELEFON	225 279 204
E-MAIL	zsadlova@spcr.cz